

Η συμμόρφωση στις δικαστικές αποφάσεις από τη σκοπιά της Διοίκησης¹

Στην τελευταία εισήγηση θα προσεγγίσουμε το ζήτημα της συμμόρφωσης από τη σκοπιά της Διοίκησης. Τουλάχιστον υπό την ισχύ του ν.3068/2002, η δικαιοδοτική εμπειρία καταδεικνύει ότι τα ζητήματα που εγείρονται όσον αφορά τη συμμόρφωση της Διοίκησης δεν αφορούν τόσο περιπτώσεις διοικητικής δυστροπίας όσο ιδίως τις επιπλοκές που δημιουργούνται στο στάδιο εφαρμογής της δικαστικής απόφασης.

Οι δυσκολίες αυτές οφείλονται σε λόγους τόσο εξωτερικούς όσο και εσωτερικούς σε σχέση με τη δικαστική απόφαση.

Οι εσωτερικές δυσκολίες πηγάζουν κυρίως από ασαφείς αλλά και από επάλληλες αιτιολογίες σε δικαστικές αποφάσεις, που καταλείπουν περιθώρια πολλαπλών υποστηρίξιμων ερμηνευτικών εκδοχών. Πηγάζουν ενίοτε και από τη συνύπαρξη σε αποφάσεις του ΣτΕ πλείονων αποκλίνουσων γνώμων οι οποίες δημιουργούν σύγχυση στη διοίκηση και στο νομοθέτη όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους. Το πρόβλημα αυτό αντιστακλάται και στη διατύπωση ισχυρών μειοψηφιών σε παράγωγες δίκες, στις οποίες εγείρονται ζήτημα παραβίασης της υποχρέωσης συμμόρφωσης.

Οι εξωτερικές δυσκολίες πηγάζουν από την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στον διαδραμόντα χρόνο στο νομικό και πραγματικό κόσμο εξαιτίας της διαπλοκής με άλλες πράξεις, της ακυρωθείσας πράξης καθώς και των πράξεων που αποτελούν συνέπεια αυτής. Συνήθης είναι και η δημιουργία κεκτημένων δικαιωμάτων από καλόπιστους τρίτους, οι οποίοι δεν συνδέονται καταρχήν με το αντικείμενο της υπόθεσης.

¹ Ανάπτυξη της παρούσας εισήγησης υπό μορφή άρθρου με παραπομπές για όλα τα ζητήματα που αναπτύσσονται εν προκειμένω μπορεί να βρει ο ενδιαφερόμενος στη μελέτη μου, *Η συμβολή του ΝΣΚ στη συμμόρφωση της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις*, ΘΠΔΔ 12/2019, σελ. 1112επ.

Το διοικητικό έργο στο στάδιο της συμμόρφωσης παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερες δυσκολίες σε σχέση με την πρωτογενή διοικητική αρμοδιότητα.

α) Πρώτον οι δεσμεύσεις της διοικητικής αρμοδιότητας έχουν έδρα σε δύο πηγές :

i) καταρχάς το νομοθετικό πλαίσιο του χρόνου έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης, βάση του κανόνα του αναδρομικού αποτελέσματος της ακύρωσης, ή το νεότερο νομοθετικό πλαίσιο, εφόσον τούτο τυγχάνει αναδρομικής εφαρμογής υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η νομολογία και

ii) κατά δεύτερον η Διοίκηση δεσμεύεται από το δεδικασμένο της δικαστικής απόφασης και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από αυτό.

β) Η Διοίκηση θα πρέπει επιπλέον να εξετάσει αν συντρέχουν οι όροι για την άσκηση πρωτογενούς διοικητικής αρμοδιότητας:

Υφίστανται νεότερα πραγματικά ή νομικά δεδομένα (πχ νεότερο νομοθετικό καθεστώς με αναδρομική εφαρμογή, μεταγενέστερη δικαστική ακύρωση πράξεων που αποτέλεσαν το θεμέλιο της ακυρωθείσας);

Τα νεότερα αυτά δεδομένα δικαιολογούν απόκλιση από το δεδικασμένο;

γ) Τρίτον, η ακυρωθείσα πράξη έχει ως συνέπεια άλλες πράξεις; Η Διοίκηση θα πρέπει να αξιολογήσει το σύνδεσμο της ακυρωθείσας πράξης με αυτές που αποτελούν συνέπεια αυτής προκειμένου να τις ανακαλέσει, κατά την έννοια που έχει η υποχρέωση συμμόρφωσης.

δ) Τέλος, σύμφωνα με τη νομολογία, στο στάδιο της συμμόρφωσης τυγχάνουν εφαρμογής ειδικότεροι κανόνες για την άσκηση της διοικητικής αρμοδιότητας σε σχέση με αυτούς που ισχύουν όταν η Διοίκηση ασκεί την αρμοδιότητά της το πρώτον.

Έτσι κάμπτεται σειρά αρχών του διοικητικού δικαίου, όπως αυτή της καλής πίστης. Κάμπτεται επίσης το τεκμήριο νομιμότητας των διοικητικών πράξεων

που στηρίζονται στην ακυρωθείσα, οι οποίες, μολονότι είχαν διαφύγει τον εμπρόθεσμο δικαστικό έλεγχο, είναι ακυρωτές για παραβίαση της υποχρέωσης συμμόρφωσης. Επίσης κάμπτονται οι κανόνες που διέπουν την ανάκλησή των διοικητικών πράξεων.

Από τις δυσκολίες λοιπόν που αναφέραμε καθίσταται σαφές πόσο περιορισμένη τυγχάνει η προσέγγιση του προβλήματος της συμμόρφωσης αποκλειστικά με όρους επιβολής και γενικότερα ισχύος μεταξύ Διοίκησης και Διοικητικής Δικαιοσύνης.

Για να δούμε λοιπόν πως η Διοίκηση χειρίζεται τα ζήτση συμμόρφωσης. Κρίσιμος παράσταται ο ρόλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, το οποίο διαθέτει, δυνάμει του Οργανισμού του, αρμοδιότητα έκδοσης γνωμοδοτήσεων επί ερωτημάτων της Διοίκησης που αφορούν τον ενδεδειγμένο τρόπο συμμόρφωσης. Ο μεγάλος αριθμός ερωτημάτων τα οποία έχει υποβάλει η Διοίκηση μαρτυρούν τη διάθεση, ενίοτε, θα παρατηρούσε κανείς, την αγωνία της να συμμορφωθεί.

Δηλωτικές των δυσκολιών του εγχειρήματος της συμμόρφωσης, είναι οι συχνές διχογνωμίες που καταγράφονται στις γνωμοδοτήσεις αυτές, ιδίως κατά το παρελθόν. Οι δυσκολίες οφείλονται συχνά στην ύπαρξη δύο ή και περισσότερων δικαστικών αποφάσεων στις οποίες περιέχονται κρίσεις που προσκρούουν η μία στην άλλη σε νομικό ή πραγματικό επίπεδο. Στις περιπτώσεις αυτές το ΝΣ αναζητεί λογικά κριτήρια προκειμένου να προσδιορίσει τις οφειλόμενες υποχρεώσεις, όπως πχ το χρόνο έκδοσης της κάθε δικαστικής απόφασης. Ενίοτε, αιτία της διχοστασίας αποτελεί η αποκλίνουσα νομολογία επί του κρίσιμου νομικού ζητήματος, ακόμα και σε επίπεδο Ανωτάτων Δικαστηρίων πριν το σχετικό ζήτημα αχθεί ενώπιον του ΑΕΔ.

3. Ο θεσμικός ρόλος του ΝΣΚ σε σχέση με τα Τριμελή Συμβούλια Συμμόρφωσης: ενδιαρμοί και πλεονεκτήματα

Δεν θα ήταν άστοχη η παρατήρηση ότι οι γνωμοδοτήσεις προσλαμβάνουν έναν «οιονεί δικαιοδοτικό χαρακτήρα», στο μέτρο που ερμηνεύουν τις δικαστικές αποφάσεις κατά τρόπο που τελικά επιδρά καταλυτικά στην εφαρμογή τους. Η άσκηση από μη δικαιοδοτικό όργανο αρμοδιότητας που κατ' αποτέλεσμα δύναται να διαθλά τη δέσμη των συνεπειών της δικαστικής απόφασης, εγείρει ενδεχομένως σε ένα πρώτο επίπεδο ορισμένους ενδιαρμοούς από άποψη διάκρισης των λειτουργιών. Αντίλογο αποτελεί βεβαίως ότι τα Τριμελή Συμβούλια διατηρούν πάντα τον τελευταίο λόγο να αποφανθούν αυθεντικά ως προς το περιεχόμενο της υποχρέωσης συμμόρφωσης, εφόσον οι διάδικοι προσφύγουν σε αυτά.

Οι γνωμοδοτήσεις έχουν συμβάλει καθοριστικά στο βαθμό, την ταχύτητα και την ποιότητα συμμόρφωσης της ελληνικής διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Σε αντίθεση με μια δικαστική κρίση που, όταν δεν διευκολύνει τις στενές σκοπιμότητες της Διοίκησης, γίνεται συχνά αντικείμενο επιφυλακτικής υποδοχής από αυτήν, το Νομικό Συμβούλιο λειτουργεί πίσω από τις γραμμές και της πιο «σκληρής» διοικητικής αρχής, βοηθώντας να γίνουν κατανοητές τόσο οι υποχρεώσεις που γεννά η απόφαση όσο και τι είναι ωφέλιμο για το Δημόσιο μακροπρόθεσμα και από πιο σφαιρική σκοπιά. Η μη δέσμευση των γνωμοδοτήσεων από την αυστηρότητα και την τυπικότητα που διέπουν τις δικαστικές αποφάσεις παρέχει ιδιαίτερος ευρέα περιθώρια για την ευθεία υπόδειξη των απαιτούμενων ενεργειών. Η αρμοδιότητά της γνωμοδότησης παρουσιάζει ενίοτε σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με αυτήν των Τριμελών Συμβουλίων. Τούτο, καθώς δεν εγείρονται ζητήματα πχ από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου, σε αντίθεση με τη δικαστική απόφαση, η οποία αυστηρά αφορά αποκλειστικά στην επίλυση συγκεκριμένης υπόθεσης. Ειδικά επί των λεγόμενων «σειριακών διαφορών», μια γνωμοδότηση είναι ικανή να επιτύχει ό,τι δεν είναι σε θέση μια ολόκληρη σειρά αποφάσεων, δεδομένου ότι η

Διοίκηση αντιλαμβάνεται εν πολλοίς τις γνωμοδοτήσεις κατ' αποτέλεσμα και από άποψη δεσμευτικότητας ως εγκυκλίους. Γενικότερα, η γνωμοδότηση διαθέτει μεγάλη ευελιξία να λάβει υπόψη ευρύτερα δεδομένα σε σχέση με αυτά της υπόθεσης για την οποία εκδόθηκε η απόφαση.

4. Η έκταση της συμβολής των γνωμοδοτήσεων στην υλοποίηση της συμμόρφωσης

Από την άποψη της σημασίας της συμβολής τους στην επίτευξη της συμμόρφωσης, οι γνωμοδοτήσεις θα μπορούσαν να διακριθούν ως εξής:

Πρώτον σε αυτές που το ΝΣ, έχοντας κατανοήσει εις βάθος το σκεπτικό της απόφασης προβαίνει αναγόμενο στους διαμορφωθέντες νομολογιακά κανόνες, σε αναλυτικές οδηγίες προς τη Διοίκηση. Παρέχει δηλαδή έναν οδηγό ορθής εκτέλεσης της απόφασης. Δεύτερον, σε γνωμοδοτήσεις όπου λόγω των ερμηνευτικών κενών που καταλείπει η απόφαση, το ΝΣ κατ'ουσίαν συνδιαπλάθει, συν-καθορίζει την εφαρμοστέα λύση. Μια τέτοια παροχή υποδείξεων καλύπτει συχνά την παράλειψη της δικαστικής απόφασης να συμπεριλάβει αναλυτικότερες κρίσεις στο σκεπτικό της για την επόμενη μέρα. Η παράλειψη αυτή μπορεί να οφείλεται σε αμέλεια του δικαστή ή σε μια εξαιρετικά στενή αντίληψη του τελευταίου για τη φύση και την έκταση του δικαιοδοτικού έργου. Συνήθως όμως μια αυτοσυγκράτηση στην απόφαση όσον αφορά την περιγραφή σε αδρές έστω γραμμές των υποχρεώσεων της Διοίκησης παρίσταται δικαιολογημένη με βάση τα στοιχεία που ο δικαστής είχε υπόψη του κατά το χρόνο έκδοσής της. Ελλείπει ασφαλών δεδομένων, το εγχείρημα προσδιορισμού των υποχρεώσεων της Διοίκησης ήδη με την απόφαση θα μπορούσε να αποδειχθεί από ριψοκίνδυνο έως ανεδαφικό.

Στις γνωμοδοτήσεις παρατίθεται συχνά αυτούσια η κρίσιμη υπαγωγική σκέψη της δικαστικής απόφασης προς την οποία ζητείται η συμμόρφωση, αντίθετα προς τη συνήθη πρακτική των Τριμελών Συμβουλίων. Τούτο θα μπορούσε να εκτιμηθεί ενδεχομένως ως ένδειξη της διάθεσης του ΝΣ οι

γνωμοδοτήσεις να αποδίδουν κατά το δυνατόν ακριβέστερα το περιεχόμενο των αποφάσεων. Στο παρελθόν, υπήρξαν και περιπτώσεις που το Νομικό Συμβούλιο καλούσε τη Διοίκηση να μην εφαρμόσει συγκεκριμένη δικαστική απόφαση. Αξιολογούσε το ίδιο τα νεότερα στοιχεία που ανέκυψαν μετά την έκδοσή της ως ικανά να άρουν τη σχετική υποχρέωση. Νεότερες γνωμοδοτήσεις επιδεικνύουν γενικά μεγαλύτερη αυτοσυγκράτηση. Χαρακτηριστική η γνωμοδότηση που χορηγήθηκε με αφορμή απόφαση της ΕΑ του ΣτΕ, η οποία διέτασσε την άμεση διακοπή όλων των εργασιών που αποσκοπούσαν στην κατασκευή του έργου της εκτροπής του Αχελώου, καθώς και την αποχή από κάθε υλική ενέργεια που κατέτεινε στην ολοκλήρωση και λειτουργία των συνδεδόμενων με αυτό έργων. Το ΝΣ διευκρίνισε ότι το Δημόσιο δεν επιτρέπεται να προβεί το ίδιο σε ερμηνεία της απόφασης, προκειμένου να κρίνει αν στις μη επιτρεπόμενες ενέργειες περιλαμβάνεται και η άντληση υδάτων προκειμένου να αποφευχθεί η κατάπτωση τοιχωμάτων μιας σήραγγας. Αντίθετα συνέστησε να υποβληθεί σχετική αίτηση για την ερμηνεία ή και μεταρρύθμιση της απόφασης στο Δικαστήριο που την εξέδωσε.

Σε αρκετά άλλωστε ζητήματα το ΝΣ πρωτοπόρησε σε σχέση με τα Δικαστήρια όσον αφορά το περιεχόμενο και την εμβέλεια της υποχρέωσης συμμόρφωσης. Έτσι από πολύ νωρίς είχε ταχθεί υπέρ της υποχρέωσης συμμόρφωσης με προσωρινές διαταγές και αρκετά πριν προβεί σε σχετική παραδοχή το Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ, είχε δεχθεί ότι υποχρέωση συμμόρφωσης είναι δυνατόν να πηγάζει και από επιμέρους αιτιολογίες απορριπτικής απόφασης. Το ΝΣ υποδεικνύει στη Διοίκηση την εκτέλεση αποφάσεων, ακόμα και αν υφίστανται αντίθετες αποφάσεις για ομοειδείς περιπτώσεις ή και αν θεωρεί ότι η απόφαση εξεδόθη επί τη βάσει εσφαλμένου πραγματικού ή γενικότερα θεωρεί τη δικαστική κρίση εσφαλμένη. Η εφαρμογή της απόφασης υποδεικνύεται με αναδρομικές ρυθμίσεις, ακόμα και αν έχει περάσει μακρό χρονικό διάστημα από τη δημοσίευση της απόφασης. Τέλος, επί ακύρωσης διοικητικών πράξεων ως αναιτιολόγητων, το ΝΣ απαιτεί ενίοτε ειδικότερη αιτιολογία από αυτήν στην οποία προβαίνει καταρχάς η Διοίκηση

κατά την επανέκδοση της πράξης, κατόπιν της ακυρωτικής απόφασης, προκειμένου να αποσοβήσει τη μάταιη ανακύκλωση υποθέσεων.

Συχνά οι γνωμοδοτήσεις καταλήγουν σε παραινήσεις προς τη Διοίκηση να γενικεύσει την εφαρμογή της λύσης που δίνει η δικαστική απόφαση, με βάση τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Ενίοτε οι γνωμοδοτήσεις λαμβάνουν το χαρακτήρα δικηγορικής συμβουλής με βάση την αναμενόμενη εξέλιξη της υπόθεσης. Έτσι, σε υπόθεση που σύμφωνα με το διατακτικό της απόφασης δεν υπήρχε υποχρέωση καταβολής της επιδικασθείσας χρηματικής απαίτησης εντόκως, συστήθηκε στο Δημόσιο να καταβάλει οικειοθελώς και τους τόκους, καθόσον στο σκεπτικό της περιλαμβανόταν κρίση με δύναμη δεδρασμένου ως προς το έντοκο. Πολλές γνωμοδοτήσεις διακρίνουν όσον αφορά τις οφειλόμενες ενέργειες ανάλογα με τις δυνατότητες της Διοίκησης, ενώ άλλες λαμβάνουν πρόνοια για το μεταβατικό καθεστώς μέχρι τη συντέλεση της συμμόρφωσης .

5. Αντιπροσωπευτική περιπτώσιολογία

α) ακυρωτικές και ουσιαστικές διαφορές

Το μεγαλύτερο ποσοστό γνωμοδοτήσεων που έχουν εκδοθεί αφορά ζητήματα συμμόρφωσης στο πεδίο των υπαλληλικών διαφορών. Τούτο οφείλεται, πέραν της προνομιακά διευρυμένης αντίληψης της νομολογίας όσον αφορά τη συμμόρφωση στις εν λόγω διαφορές, στο ότι η τελευταία προϋποθέτει συχνά σύνθετες διοικητικές ενέργειες και γενικότερα επιβάλλει τη διαδοχή μιας σειράς διοικητικών πράξεων προκειμένου για την αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε από την ακυρωθείσα πράξη.

Αλλά και στις ουσιαστικές διαφορές, γεννάται συχνά υποχρέωση για μεγάλο αριθμό ενεργειών εκ μέρους της Διοίκησης. Οι ενέργειες αυτές είναι δυνατόν να προσδιοριστούν αποκλειστικά με τη συνεκτίμηση ευρέος φάσματος νομικών και πραγματικών δεδομένων. Μπορείτε να δείτε ενδεικτικά στη

σχετική διαφάνεια πόσο διαφορετικές υποχρεώσεις για τη Διοίκηση έχουν συναγάγει οι γνωμοδοτήσεις επί ακύρωσης πράξεων ταμειακής βεβαίωσης.

β) Πραγματισμός και περιορισμός των παρενεργειών της ακύρωσης

Αρκετές λύσεις που έχουν υποδειχθεί σε γνωμοδοτήσεις χαρακτηρίζονται από πραγματισμό, χωρίς όμως εκπτώσεις από τις απαιτήσεις της δικαστικής απόφασης. Χαρακτηριστική η περίπτωση επανάληψης της διαδικασίας επιλογής και διορισμού σε θέση Καθηγητή συγκεκριμένου υποψηφίου, κατόπιν ακυρωτικής απόφασης. Επειδή ο συγκεκριμένος υποψήφιος είχε και αρχικώς (κατά την ακυρωθείσα διαδικασία) διορισθεί στην επίμαχη θέση, το ΝΣ έκρινε σκόπιμο να υποδείξει στη Διοίκηση την ανάκληση της υπουργικής απόφασης με την οποία ανακλήθηκε ο αρχικός διορισμός, σε συμμόρφωση προς τη δικαστική απόφαση, αντί να συστήσει την έκδοση νέας πράξης με αναδρομικό αποτέλεσμα.

Η δυνατότητα ή μη άμβλυνσης των επιλοκών που συνεπάγεται η ακύρωση αποτελεί παράμετρο που οι γνωμοδοτήσεις λαμβάνουν υπόψη και ενδεχομένως το βασικότερο λόγο που σε αρκετές περιπτώσεις διατυπώνονται ισχυρές μειοψηφίες, όπως αναφέραμε και προηγουμένως. Ενδεικτικά σε γνωμοδότηση, εκδοθείσα για απόφαση που ακύρωνε την αποστρατεία στρατιωτικού, η μεν πλειοψηφία θεώρησε υποχρεωτική την εξής σειρά ενεργειών: η Διοίκηση να διαπιστώσει ότι η δυσμενής κρίση του αιτούντος ως αποστρατευτέου δεν έγινε ποτέ, να ανακαλέσει το περί αποστρατείας του διάταγμα καθώς και να συγκαλέσει το αρμόδιο συμβούλιο κρίσεων προς επανάκριση. Αντίθετα, κατά την μειοψηφία γεννάτο αποκλειστικά υποχρέωση για εισαγωγή της υπόθεσης στο αρμόδιο συμβούλιο κρίσεων και όχι για τις λοιπές ενέργειες προκειμένου να μη διασαλευθεί η τάξη στο στράτευμα. Στη διαφάνεια παρατίθενται και άλλες περιπτώσεις όπου εξετάσθηκε η δυνατότητα περιορισμού της αναστάτωσης από την ακύρωση. Ακόμα πάντως και όταν η αναστάτωση αυτή είναι αναπόφευκτη, το ΝΣ μεριμνά να υποδείξει ενέργειες

που θα διευκολύνουν την άσκηση της διοικητικής αρμοδιότητας στο μέλλον. Σε πρόσφατη γνωμοδότηση διευκρινίζεται ότι απόφαση με την οποία ακυρώθηκε η κατακύρωση έργου, έχει ως συνέπεια να μην επιτρέπεται ο ανάδοχος Δήμος να προβεί στην αποπεράτωση των εργασιών του έργου αυτού. Επισημαίνεται ωστόσο ότι στο πλαίσιο της εκ νέου δημοπράτησης του έργου, είναι επιτρεπτό ο Δήμος να εντάξει στο έργο που τυχόν θα προκηρυχθεί και τις κατασκευές που έχουν ήδη εκτελεσθεί και οι οποίες θα θεωρηθούν χρήσιμες (ΓνΝΣΚ 47/2018).

γ) Αδυναμία συμμόρφωσης

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις το ΝΣ έχει διαπιστώσει την αδυναμία της Διοίκησης να συμμορφωθεί για λόγους πραγματικούς ή νομικούς. Τέτοια αδυναμία διαγνώστηκε επί απόφασης με την οποία ακυρώθηκε άρνηση της υπηρεσίας να ικανοποιήσει αίτημα συζύγου για συνυπηρέτηση στην Κύπρο, για το λόγο ότι ο σύζυγός της εξάντλησε τα χρονικά περιθώρια παραμονής του στο νησί. Διευκρινίστηκε πάντως ότι η υπηρεσία υποχρεούται στη χορήγηση των επαυξημένων αποδοχών που θα εισέπραττε η ενδιαφερομένη, λόγω της συνυπηρέτησης. Σε άλλη περίπτωση ακυρώθηκε η καταγγελία συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, οι οποίες όμως συμβάσεις στο διάστημα που μεσολάβησε έληξαν. Το ΝΣ γνωμοδότησε ότι λόγω της λήξης των συμβάσεων, δεν υφίσταται πλέον στάδιο τροποποίησης αυτών και ως εκ τούτου οι εκατέρωθεν αξιώσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικής ή εξωδικαστικής επίλυσης.

Στην πλειονότητα πάντως των υποθέσεων ισχυρισμοί της Διοίκησης περί αδυναμίας συμμόρφωσης απορρίπτονται. Κλασική είναι η ακύρωση απόφασης επιλογής προσώπου επί θητεία, όταν πλέον η θητεία στην επίμαχη θέση έχει λήξει.

Εν κατακλείδι, οι ερμηνευτικές λύσεις που έχει υποδείξει το ΝΣΚ έχουν συμβάλει καθοριστικά στην περαιτέρω εμπέδωση του αισθήματος δέσμευσης της Διοίκησης από δικαστικές αποφάσεις. Σε αρκετές περιπτώσεις οι γνωμοδοτήσεις έχουν διευρύνει σημαντικά το περιεχόμενό της υποχρέωσης συμμόρφωσης και έχουν βελτιώσει την ταχύτητα και την ποιότητά της.